KAUNAS

DUJOTIEKIO REKONSTRUKCIJA KAUNO SENAMIESTYJE

Dainius BALČIŪNAS

Žvalgomieji archeologiniai tyrinėjimai rekonstruojant dujotiekio tinklus Kauno senamiestyje buvo atliekami 2006 m. birželio–rugpjūčio mėnesiais. Buvo numatyta atviru būdu atkasti dujotiekio tinklus šurfais sujungimuose, posūkiuose ir ventiliacijos šulinių vietose, į senus vamzdžius įstumiant naujus plastmasinius. Dujotiekio tinklai Kauno senamiestyje buvo nutiesti XX a. 7–8 dešimtmetyje, kai archeologiniai tyrinėjimai statybos metu dar nebuvo atliekami.

2006 m. archeologiniai žvalgymai – tai tęsinys žvalgymų, pradėtų 2002 m. (III etapas). 2002 m. pirmame dujotiekio rekonstrukcijos etape darbai vykdyti seniausioje Kauno senamiesčio V dalyje iki M. Daukšos g. Tais pačiais metais vykdytame antrame dujotiekio tinklų rekonstrukcijos etape archeologiniai žvalgymai atlikti kvartaluose tarp Karaliaus Mindaugo prospekto, M. Daukšos, Šv. Gertrūdos, Gimnazijos ir Birštono g.

Archeologinių žvalgymų metu buvo fiksuojama šurfų šlaituose išlikusių kultūrinių sluoksnių stratigrafija, surenkami negausūs archeologiniai radiniai. Gauta informacija papildo žinias apie Kauno senamiesčio pirminį reljefą ir jo pokyčius, senųjų gatvių kultūrinių sluoksnių stratigrafiją ir kvartalų užstatymo raidą. Archeologiniais žvalgymais dujotiekio rekonstrukcijos metu net ir perkastose vietose buvo užfiksuoti pilnai arba dalinai išlikę kultūriniai sluoksniai.

Rekonstruojant Kauno senamiesčio dujotiekio tinklus 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 53 kvartaluose, III etape 2006 m. buvo iškasti 162 įvairaus dydžio šurfai. Žvalgomieji archeologiniai tyrinėjimai buvo atlikti 591,4 m^2 plote. Užfiksuota 218,4 m nesuardytų kultūrinių sluoksnių klodo pjūvių. Sluoksniai išlikę tik fragmentiškai, viename trasos griovio šlaite ar jo dalyje. Daugelyje šurfų fiksuotas tik įžemis. Iš kastų 162 šurfų 84-iuose fiksuoti kultūrinio sluoksnio pjūviai. Tai beveik 50% šurfų. Ilgesni kultūrinių sluoksnių pjūviai užfiksuoti 25, 26, 28, 33 ir 53 kvartaluose, kur buvo naujai klojami vamzdžiai.

Šurfuose fiksuotas įžemis būdingas Kauno senamiesčiui. Tai rusvas oksiduotas priesmėlis. Tik 31, 32, 33 kvartaluose, aukščiausioje senamiesčio vietoje – smėlio kopoje – rastas baltas smėlis. Kultūriniai sluoksniai šurfuose, iškastuose gatvėse, būdingi gatvėms. Dabartinė Nemuno g. susiformavo senojo kelio į Vilnių vietoje. Daugumoje šurfų kvartalų gilumoje rasti daržams ir dirbamai žemei būdingi sluoksniai. Kultūrinių sluoksnių storis čia siekia nuo 0,7–1 m iki 1,5–1,9 m. Ankstyviausias užstatymas šioje senamiesčio dalyje žinomas nuo XVIII a. pabaigos – XIX a. pradžios. Vykdant archeologinius žvalgymus surinkti labai negausūs XVI–XVII a. archeologiniai radiniai. Tai mažai informatyvūs Kauno senamiesčiui būdingos buitinės keramikos fragmentai.

Gauti nauji duomenys papildo jau turėtas žinias apie pirminį žemės paviršiaus reljefą ir apie kultūrinių sluoksnių formavimąsi Kauno senamiesčio R dalyje.

GAS MAIN RECONSTRUCTION IN KAUNAS OLD TOWN

In 2006 the gas main pipes were reconstructed in the E part of Kaunas Old Town. This was a continuation of work performed in 2002. During the reconstruction the old pipes were excavated using test pits at turns, branches, and home connections. 162 test pits of various sizes were excavated and a field survey conducted in an area of 591.4 m^2. 218.4 m of undisturbed cultural layer cross-sections were recorded. The layers have survived only fragmentally in one slope of the ditch or in part of it. Only sterile soil was found in many test pits. Of the 162 test pits excavated, cultural layer cross-sections were recorded in 84 (almost 50%). The cultural layers in the test pits excavated in streets were characteristic to streets. Present-day Nemuno St. formed at the site of an old road to Vilnius. Layers that were from 0.7–1 m to 1.5–1.9 m thick and characteristic to gardens and farmland were found in the majority of the test pits deeper in the quarter. The earliest development in this part of the Old Town is known from the late 18th – early 19th century. Only a few 16th–17th century archaeological finds: household pottery sherds characteristic to Kaunas Old Town, were collected in conducting the evaluation.

ŽVALGOMIEJI TYRINĖJIMAI SANTAKOS G. 12

Dainius BALČIŪNAS

2006 m. lapkričio mėnesį buvo atlikti žvalgomieji archeologiniai tyrinėjimai prie pastato Kauno senamiesčio 3 kvartale, Santakos g. 12 V sienos. Namo savininkas J. Šefleris savavališkai iškasė 40 m^2 plotą, tvarkydamas sienos hidroizoliaciją ir sumūrydamas 2 naujas sienas, susijungiančias su kieme esančiu mūriniu rūsiu. KPD Kauno teritorinis padalinys darbus sustabdė. Šis sklypas jau buvo tyrinėtas 1989 m. Tyrinėjimų metu buvo iškastas 66 m^2 plotas ir į V nuo namo buvo rastas mūrinis rūsys.

Iki XIX a. sklypas priklausė bernardinų vienuolynui, jo valdas nuo miesto skyrė dabartinė Santakos g. 1776 m. bernardinų valdų plane ši vieta tuščia, neužstatyta, čia buvo vienuolyno daržai. Prie sklypo Š ribos stovėjo mūrinis vienuolyno bravoras. 1847 m. matininko M. Paškovskio sudarytame Kauno miesto plane sklype parodytas medinis namas ir sodas. Medinis „L“ raidės formos namas stovėjo sklypo PV kampe, nuosavoje žemėje, o sodas buvo nuomojamas iš miesto. Dabartinis pastatas Santakos g. 12 pastatytas XIX–XX a. sandūroje.

Savavališkų darbų metu sklype buvo iškastas 40 m^2 plotas. Nuo 0,8 iki 2,4 m storio kultūriniai sluoksniai išliko tik iškastos duobės šlaituose. Žvalgomųjų archeologinių tyrimų metu buvo užfiksuoti 3 kultūrinių sluoksnių pjūviai (bendras ilgis – 19 m). Pjūviuose užfiksuotos duobės užpiltos maišytu priesmėliu, žvyru, išskirti neryškūs kiemo paviršiai.

Į V nuo namo fiksuotos apgriauto rūsio liekanos, kurias galima datuoti anksčiausiai XVIII–XIX a. riba. Rūsio sienos mūrytos iš stambių akmenų, rištų kalkių skiediniu. Jo perdanga – iš metalinių sijų ir plytų, tad ją galima datuoti XIX–XX a. riba.